

# Je internet pro média stejnou hrozbou, jako byl knihtisk pro církve?

- CZ24 News | 4. srpna 2022

Příběh o tom, jak neznámý mnich před pěti sty lety rozbil monopol církve na výklad Bible a významně pohnul kormidlem dějin. Mohou sociální sítě a obecně internet obdobným způsobem obejít zpravodajský monopol etablovaných médií?

V roce 1517 přibil Martin Luther na dveře kostela ve Wittenbergu svých 95 tezí, kterými odstartoval reformační hnutí v církvi. Podle nedávno vydané knihy „Brand Luther“ anglického historika Andrew Pettegree stálo za jeho úspěchem mistrné využití nové technologie, kterou byl Gutenbergův vynález knihtisku. Za jeho pomoci dokázal zpřístupnit svoje myšlenky širokým masám obyčejných lidí, ač se sej církve snažila všemožně umlčet.

Jiskra, která zažehla spor mezi Martinem Lutherem a katolickou církví, byl rozdílný názor na prodej odpustků, kterými církve financovala svoji činnost.

## **Bazilika za odpustky**

Když papež představil nový odpustek, kterým chtěl financovat rekonstrukci baziliky Svatého Petra v Římě, reagoval Martin Luther spiskem s názvem „Pojednání o síle a účinnosti odpustků“, které vstoupilo do historie pod názvem „95 tezí“. Základní myšlenkou bylo přesvědčení, že pouze Bůh může odpustit kajícím se hříšníkům.

Papežský koncil mu nařídil odvolat svá tvrzení, ale Martin Luther odmítl. K tomu, aby nedopadl jako jeho předchůdce Jan Hus, který své myšlenky mohl šířit pouze během jím vedené mše, pomohl Martinu Lutherovi v té době šedesát let starý vynález knihtisku.

Knihtisk spatřil světlo světa někdy kolem roku 1450, ale do doby Martina Luthera byly hlavními zákazníky tiskařských dílen církve a univerzity. Většina knih, které vycházely, byly rozsáhlé latinské spisy dávno zemřelých autorů, například Senecy nebo Aristotela, kterým rozuměly pouze elity.

Martin Luther správně rozpoznal potenciál nového média a na dlouhé roky knižní trh v části Evropy zcela opanoval. Jeho strategie zahrnovala změnu obsahu, formy a vzhledu vydávaných tiskovin.

## **Podnikatelský záměr už ve středověku?**

V první řadě vydával svoje díla v němčině. Jeho překlad Starého zákona do běžné, lidem srozumitelné němčiny, zpřístupnil biblický text širokým vrstvám, které již nemusely spoléhat na výklad církve. Za druhé se spojil se slavným malířem své doby, Lucasem Cranachem, který přišel s novou výraznou grafickou úpravou Lutherových děl. Tím se na první pohled odlišovaly od ostatních knih. A v neposlední řadě si byl vědom si toho, že prostý lid má hluboko do kapsy. Proto například vydal Starý zákon ve třech pokračováních, aby zlevnil cenu jednoho výtisku.

## **Pamflety knižním hitem**

Jím psané pamflety, kterými reagoval na církevní kritiku svých 95 tezí, se staly knižním hitem. Na rozdíl od náročných knih byly pamflety krátké a byly tištěny v jednoduchém kapesním formátu, jehož cena byla výrazně nižší. První pamflet, kterým reagoval na papežskou kritiku, napsal v lidové

němčině a stačilo mu méně než 2 000 slov.

Martin Luther zcela opanoval nově vznikající trh tiskovin. Během tří let vydal 160 spisků, které se dočkaly více než 800 vydání. Tiskárna ve Wittenbergu se stala tiskařským centrem Německa. Pro tiskaře se stalo vydávání Lutherových pamfletů zárukou vysokého zisku. Cenzura příliš nepomáhala. Město Lipsko zakázalo tisk děl Martina Luthera, aby posléze zjistilo, že tím způsobilo krach obchodu s knihami ve městě.

## **Poprava se nekoná**

Papež Martina Luthera prohlásil za kacíře a exkomunikoval ho z církve. Za normální situace by to znamenalo soud a pravděpodobně i popravu. Ale popularita Martina Luthera byla v té době již tak velká, že se stal chráněncem saského hraběte Fridricha III zvaného Moudrý. Protože Fridrich III byl zároveň kurfiřtem s právem volit panovníka Svaté říše římské, vymohl pro Martina Luthera slyšení ve městě Worms místo papežem požadovaného Říma.

## **Zde stojím a nemohu jinak**

Na cestě do města Worms zdravili lidé Martina Luthera jako spasitele. Během slyšení byl Martin Luther požádán, aby svá tvrzení odvolal. Po krátkém rozmyšlení pronesl svoji slavnou větu: „Zde stojím a nemohu jinak“.

Martin Luther odjel z města Worms bez trestu, ale v ohrožení. Římský císař jej prohlásil za vydědence a požadoval spálení jeho děl. Hrabě Fridrich ho vzal pod svou ochranu a ukryl ho na hradě Wartburg, dokud se situace neuklidnila. I po dobu jeho nepřítomnosti se jím napsané pamflety šířily Německem jako lesní požár a přispěly k rozmachu protestantského hnutí, které navždy změnilo Evropu a západní civilizaci.

## **Post scriptum**

*Pozn. autora*

*Přestože se všemocná církev snažila umlčet osamoceného mnicha, touha lidí přečíst si, co jim chce říci, byla nakonec silnější než cenzura.*

*Jak to dopadne o pět set let později, uvidíme.*

AUTOR: S.Spurný

[ZDROJ](#)